

ARMOSTA TE OLETTE PELASTETUT
Mt 20:1-16
Septuagesimasunnuntai I vk.
Imatra
24.01.2016

Teksti:

1. "Sillä taivasten valtakunta on perheenisännän kaltainen, joka varhain aamulla lähti ulos palkkaamaan työmiehiä viinitarhaansa. 2. Ja kun hän oli sopinut työmiesten kanssa denaarista päivältä, lähetti hän heidät viinitarhaansa. 3. Ja hän lähti ulos kolmannen hetken vaiheilla ja näki toisia seisomassa torilla joutilaina; 4. ja hän sanoi heille: 'Menkää tekin minun viinitarhaani, ja mikä kohtuus on, sen minä annan teille.' 5. Niin he menivät. Taas hän lähti ulos kuudennen ja yhdeksännen hetken vaiheilla ja teki samoin. 6. Ja kun hän lähti ulos yhdennentoista hetken vaiheilla, tapasi hän vielä toisia siellä seisomassa; ja hän sanoi heille: 'Miksi seisotte täällä kaiken päivää joutilaina?' 7. He sanoivat hänelle: 'Kun ei kukaan ole meitä palkannut.' Hän sanoi heille: 'Menkää tekin minun viinitarhaani.'

8. Mutta kun ilta tuli, sanoi viinitarhan herra tilansa hoitajalle: 'Kutsu työmiehet ja maksa heille palkka, viimeisistä alkaen ensimmäisiin asti.' 9. Kun nyt tulivat ne, jotka olivat saapuneet yhdennentoista hetken vaiheilla, saivat he kukin denaarin. 10. Ja kun ensimmäiset tulivat, luulivat he saavansa enemmän; mutta hekin saivat kukin denaarin. 11. Kun he sen saivat, napisivat he perheen isäntää vastaan. 12. ja sanoivat: 'Nämä viimeiset ovat tehneet työtä vain yhden hetken, ja sinä teit heidät meidän vertaisiksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.' 13. Niin hän vastasi eräälle heistä ja sanoi: 'Ystäväni, en minä tee sinulle vääryyttä; etkö sopinut minun kanssani denaarista? 14. Ota omasi ja mene. Mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa saman verran kuin sinullekin. 15. Enkö saa tehdä omallani, mitä tahdon? Vai onko silmäsi nurja sen tähden, että minä olen hyvä?'

16. Näin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi."

JOHDANTO

- a. Kuulemaamme Matteuksen evankeliumin alussa olevaa Jeesuksen vertausta ei ole muissa evankeliumeissa. Vertaus on sitä edeltävän luvun viimeisen jakeen (Mt 19:30) selitystä. Sen osoittaa vertauksenlopussa oleva sama lause: *monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi, ja monet viimeiset ensimmäisiksi*. Matteuksella lasketaan olevan yksitoista tällaista tehokeinoa (esim. 7:16-20 ja 24:42–25:13).
- b. On sanottu, että tämä on Jeesuksen vertauksista vaikein selittää. Eräs johtava periaate Jeesuksen vertauksia selitettäessä on se, ettei saa takertua vertauksen kaikkiin yksityiskohtiin, vaan on keskityttävä vertauksen ytimeen. Merkityksen etsiminen kaikille vertauksen yksityiskohdille voi viedä harhan.
- c. Mikä on tämän vertauksen pääopetus? Sitä kysymme. Ensin otan esille tekstistä muutaman yksityiskohdan. Sitten esitän kaksi esimerkkiä siitä, mitä tämä vertaus ei tarkoita. Kolmanneksi

tarkastelen tekstissä esiintyvän ”hetki”-sanan merkitystä. Neljänneksi otan esille tämän vertauksen pääasian, sen, mitä varten Jeesus tämän vertauksen kertoi.

1. TEKSTIN YKSITYISKOHTIA

- 1.1. Ensin tekstin ulkopuolelta: Tätä sunnuntaita kutsutaan latinan kielellä septuagesima-sunnuntaiksi sen tähden, että tästä on 70 päivää pääsiäiseen.
- 1.2. Toiseksi, perheen isännästä eli viinitarhan omistajasta käytetään kreikan kielessä sanaa *oikodespotees* (talon isäntä). *Despotees*, despootti, tarkoittaa itsevaltiasta, joka ei toimi demokratian pelisäännöillä. Yleensä sanan despootti merkitys on negatiivinen, kun se kuvaa alamaisiaan julmasti kohtelevaa hallitsijaa. Positiivisessa merkityksessä sanaa käytetään UT:ssa Jumalasta ja hänen Pojastaan (2 Pt 2:1; Jd 4). Myös tässä vertauksessa sanalla despootti on positiivinen merkitys.
- 1.3. Työpäivä oli aina viimevuosisadalle asti normaalisti 12 tuntia tai auringon noususta sen laskuun asti. Työntekijöiden epävarmuutta tuon ajan yhteiskunnassa kuvaa se, että heidät palkattiin tavallisesti vain päiväksi kerrallaan ja yleensä se tapahtui klo 6 aamulla. Normaali päiväpalkka tuohon aikaan oli yksi denari.
- 1.4. Viinitarhat olivat kaupungin muurien ulkopuolella ja tori (*agora*), oli keskus, johon kokoonnuttiin sekä työnhakuun että ”toreksimaan” joutilaina (Apt 17:17-21).
- 1.5. Vertauksen isäntä oli oikeudenmukainen ja halusi antaa työtä kaikille työttömille. Hän etsi työntekijöitä kolmen tunnin välein klo 9, 12, 15 ja vielä yhdennellätoista hetkellä eli klo 17.

2. VERTAUS EI TARKOITA

- 2.1. Sitten tulen saarnan toiseen kohtaan eli siihen, mitä tämä vertaus ei tarkoita? Tämä vertaus ei tarkoita ensiksikään sitä, että viinitarhan herra eli Jumala sallisi toisen isännän palveluksessa olemisen.

Kun viinitarhan isäntä kysyi torilla seisovilta: ”Miksi seisotte täällä kaiken päivää joutilaina?”, tuntuu kuin hän ajattelisi: ”Miksi ette ole etsineet itsellenne mitä tahansa työtä? Kysymys ei ole tästä.

Tosin on ihmisiä, jotka ajattelevat, ettei ole väliä, kenenkä tai paremminkin kummanko viinitarhassa työtä tekee. Tästä ei ole kysymys. Päinvastoin meidän olisi tarkoin tutkittava tänä päivänä, kenenkä viinitarhassa olemme tehneet työtä tähän asti. Tämä teksti ei anna lupaa palvella muita kuin Jumalaa.

- 2.2. Vertaus ei tarkoita myöskään sitä, että Jumala haluaisi itselleen tilapäistyöntekijöitä.

Ei ole myöskään niin, että työntekijät saisivat olla vain yhden päivän työssä ja seuraavana päivänä he olisivat taas työttöminä jonottamassa, että joku palkkaisi heidät.

On paljon sellaista ajattelua, että tänään voidaan istua kirkossa ja palvella Jumalaa, mutta huomenna on uusi päivä. Silloin voidaan olla jo toisen herran palveluksessa.

Jumalan lapsena oleminen ei ole yhden päivän asia. Jumalan armo on iankaikkinen armo. Emme voi palvella kahta herraa, vuoronperään toista ja toista.

3. HETKEN MERKITYS JEESUKSEN VERTAUKSESSA

3.1. Sitten tulemme saarnan kolmanteen kohtaan eli ”hetki”-sanan merkitykseen tekstissämme. Monet selittävät, että yksi päivä tarkoittaisi tässä vertauksessa ihmisen koko elämää, ja että eri hetket eli tunnit vertauksessa tarkoittaisivat ihmisen eri ikäkausia. Jumala siis kutsuisi herkeämättä koko päivän eli koko elämämme ajan meitä.

3.1.1. Jumala kutsuisi jotakuta varhain aamulla (klo 6) eli lapsuudessa. Se on totta. Hänhän riensi luoksemme jo kastehetkellä. Hän kutsui uskovan äidin tai isän äänessä tai pyhäkoulussa. Esim. minua Hän kutsui ollessani 10 vuoden ikäisenä 40 asteen pakkasessa oman 8 vuotiaan pikkusiskoni avoimen haudan äärellä Juvan kirkkomaalla. Muistan selvästi, kuinka Hän voimakkaasti kutsui minua myös tasan kuukautta myöhemmin varhain aamulla äidin avatun arkun äärellä kotini pihamaalla ennen rekimatkaa 39 km:n päähän Juvan kirkkoon ja kirkkomaalle.

3.1.2. Jumala kutsuu joitakin kolmannen (klo 9) hetken vaiheilla eli nuoruudessa. Hän kutsuu jotakuta esim. rippikoulussa. Minua Hän kutsui myös oppikoulussa ollessani Mikkelissä, kun minulla ei aina ollut ruokaa eikä rahaa, ja kävin ruokailun asemasta männikköharjulla pitämässä hengitysharjoituksia, että pysyisin terveenä.

3.1.3. Toisia Jumala kutsuu kuudennella ja yhdeksännellä hetkellä eli miehuuden vuosina (klo 12-15). Esim. Niilo Kustaa Malmbergin poika pastori Wilhelmi Malmivaara on esimerkki tästä. Hän oli nuori mies ja pappina Kiuruvedellä. Hän piti rippikoulua pappilan piharakennuksessa. Keskellä kristinopin tuntia Pyhä Henki vaikutti voimakkaan synnintunnon rippikoululaisissa. He alkoivat itkeä ääneen syntejään. Pastori pelästyi, kun ei tiennyt, miten auttaa heitä, koska ei itsekään tuntenut tietä taivaaseen. Hän juoksi ensin eteiseen. Mutta kun rippikoululaiset tulivat perässä, hän pakeni pihan yli pappilaansa, juoksi kamariin ja lukitsi oven. Oppilaat itkivät syntejään oven ulkopuolella ja pastori oven sisäpuolella.

Myöhemmin Wilhelmi Malmivaara kirjoittaa: ”Tuona hetkenä minusta tuli Jumalan viinitarhan työntekijä. Malmivaaran äiti oli tuolloin käymässä kylässä poikansa luona. Nähtyään Jumalan armoteon poikansa elämässä äiti pyysi kyytiä kotiinsa Pohjanmaalle sanoen: ”Nyt, Jeesus, haluan tulla jo taivaan kotiin.” Tämä olikin äidin ja pojan viimeinen tapaaminen tässä ajassa.

3.1.4. Jotakuta kutsutaan vielä yhdentoista hetken vaiheilla, se on elämän viimehetkillä (klo 17), kuten omaa isääni kiirastorstai-iltana v. 1964. Muutama tunti ennen hänen kuolemaansa sain julistaa hänelle synninpäästön Mikkelin

keskussairaalassa. Ei ollut monta minuuttia aikaa ristin ryöväriilläkään. Kahdenteentoista hetkeen on armon ovi auki. Kun tämä elämä on päättynyt, on myös armonaika päättynyt.

3.2. On sanottu, että helvettiin on helppo mennä. Tottahan se on. Portti sinne on avara ja tie laava ja monta on niitä, jotka sinne menevät. Mutta on se vaikeakin. Täytyy voida päästä kaikkien niiden esteiden yli, joita Jumala asettaa tielle, hylätä kaikki Hänen kutsunsa, katkoa kaikki ne rakkauden köydet, joilla Hän pyrkii vangitsemaan meitä itselleen.

Kaikki tämä on totta. Näin Jumala menettelee ja kutsuu, mutta tämän vertauksen päättarkoitus ei ole muistuttaa edes näistä hetkistä, jolloin hän ihmistä kutsuu.

3.3. Tässähän sanotaan, että ne, jotka tulivat viinitarhaan työhön ensimmäisellä hetkellä, napsivat sen tähden, että ne, jotka tulivat työhön myöhemmin, saivat saman palkan kuin hekin.

Koska olet nähnyt Jumalan lapsen napisevan, kun toinen pelastuu? Onko Jumalan lapsella mitään sen suurempaa kuin nähdä, että joku vielä viimeisillä hetkillään palaa Jumalan valtakuntaan. Vertauksen pääopetus ei siis voi olla näissä kutsuhetkissäkään.

4. VERTAUKSEN YDIN

4.1. Tulemme vertauksen ytimeen. Se on tämä: Taivasten valtakuntaan ei mennä ansoista vaan armosta. Vertauksen ydin näkyy tekstimme alusta ja lopusta. Se on näissä sanoissa: ”Taivasten valtakunta on perheen isännän kaltainen” (j. 1) ja ”Onko silmäsi nurja sen tähden, että minä olen hyvä – (j. 15). Näin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi” (j. 16).

4.2. Tekstin ydin on siis tässä:

- a) Ensiksi, Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Taivasten valtakunta ON”. Lue Ilmestyskirjan taivasluvut: Ilm 4, 5, 7, 10 sekä 21 ja 22. Lue pelastettujen uusi virsi, jota pelastetut veisaavat taivaassa (Ilm 5:9-14).
- b) Toiseksi, Jumala, jota tässä vertauksessa kutsutaan perheen isännäksi, jolla on viinitarha, kutsuu ihmisiä työhön viinitarhaansa eli Jumalan valtakuntaan täällä maanpäällä.

Jokainen tähän maailmaan syntynyt ihminen on syntymänsä perusteella Jumalan viinitarhan ulkopuolella. Toinen voi olla kauempana, toinen lähempänä, mutta kaikille heille on yhteistä: he ovat ulkopuolella. He ovat torilla joutilaina.

Jumalan viinitarhaan eli Jumalan valtakuntaan mennään kasteen ja uskon kautta, sillä Jeesus sanoo: *Totisesti, totisesti: jos ihminen ei synny vedestä ja Hengestä, hän ei pääse Jumalan valtakuntaan* (Jh 3:5). Ja Markuksen tallettamassa Jeesuksen lähetyskäskyssä sanotaan: *Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu; mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen* (Mk 16:16). Se on: jokaisen kastetun, mutta uskonsa

menettäneen tulee palata katuen ja luopumuksensa tunnustaen takaisin Kristuksen yhteyteen. Sen tähden Jumala kutsuu, tässäkin messussa ihmisiä viinitarhaansa, se on, Jumalan valtakuntaan.

- c) Kolmanneksi, tämän vertauksen ytimen ydin on kysymys palkasta, jonka Jumala antaa niille, jotka ottavat kutsun vastaan. Tekstimme edellä, edellisen luvun lopussa, Pietari oli juuri kysynyt Jeesukselta: ”Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua; mitä me siitä saamme?” (Mt 19:27) Ja Jeesus vastasi Pietarille tällä tekstimme vertauksella. – Sen tähden katsotaanpa vertausta vähän tarkemmin:

4.3. Vaikka Jeesuksen ajan yhteiskunnassa työ- ja palkkaolot olivat varsin mielivaltaisia, tuntui vertauksen isännän menettely palkanmaksussa jo silloin terveen järjen vastaiselta ja loukkasi syvästi inhimillistä oikeuden tajua.

Meidän korvissamme Jeesuksen kuvaama palkkasysteemi kuulostaa vieläkin räikeämmältä. Meidän arjessamme se ei herättäisi ainoastaan pahennusta, vaan ammattijärjestöjen taholta toimenpiteitä: lakkoja ja pitkiä neuvotteluja valtakunnan sovittelijan johdolla.

Mutta niinpä vertauksen ydin saa meidän oloissamme ilmaistuksi sanottavansa vieläkin kirkkaammin kuin Jeesuksen aikana. Nimittäin tämän: Jumalan valtakunnassa vallitsevat aivan toisenlaiset periaatteet kuin tämän maailman inhimillisessä yhteiskunnassa, jonka periaatteisiin olemme tottuneet.

Viinitarhan omistaja toimi lain mukaan. Hän ei viivyttellyt palkan maksamisessa: *Älä tee toiselle vääryyttä äläkä ota mitään väkisin. Älä pidä päivätyöläisen palkkaa itselläsi yli yön* (3 Ms 19:13). Tähän asti hän siis toimi normaalien sen ajan työelämän säädösten mukaan. Mutta itse palkan suuruus on vertauksessa täysin poikkeuksellinen. Siinä asetetaan päivän kuorman ja helteen kantaneet kovaan testiin. Työpäivän päätyttyä kaikki kutsuttiin samanaikaisesti paikalle, joten ”läpinäkyvyys” taattiin. Mutta maksujärjestys ja palkan suuruus olivat kaikille yllätys, niin varhain aamulla palkatuille, joiden kanssa oli sovittu päivän palkaksi yksi denaari, kuin myöhemmin työhön tulleille, joille oli luvattu ylimalkaan se, ”mikä kohtuus on”.

Viinitarhan omistaja määräsi tilanhoitajan maksamaan ensin palkan viimeksi työhön tulleille ja vasta sen jälkeen ensin palkatuille. Viimeksi mainitut olivat näin todistamassa, että vähemmän aikaa työskennelleet saivat enemmän kuin olisivat ansainnet, luulivat hekin saavansa enemmän kuin oli sovittu.

Koko päivän helteen kantaneet närkästyivät ja kapinoivat viinitarhan omistajan menettelyä kahdestakin syystä: Ensiksi, he eivät voineet ymmärtää, miksi heidät jätettiin viimeisiksi ja viimeiset saivat palkan ensimmäiseksi. Toiseksi, vielä enemmän heitä suututti se, että vain yhden tunnin työskennelleet saivat koko päivän palkan eli kaksitoista kertaa enemmän tunnilta kuin he. Ensin työhön palkattujen kateus vastaa tuhlaajapojan vanhemman veljen tuntemuksia, kun nuorempi veli sai hänen mielestään kohtuuttoman hyvän vastaanoton ja osan isän kodissa.

Vertauksellaan Jeesus julisti, ettei taivas, jonka jokainen viinitarhassa työskentelevä, ole sittenkään palkkio, jonka pelastetut ovat työllään ansainneet, vaan Jumalan lahja.

Kristinuskon sanoman suurin sensaatio ja pahennus ei ole jumalatomien tuomio, vaikka siihenhän tämän maailman ihminen loukkaantuu, vaan Jumalan evankeliumi eli armo. Siihen pahentuvat muutkin kuin julkijumalattomat. Niin ihmeellinen asia on Jumalan armo täällä ajassa.

Paavalin vanhurskauttamisoppi, joka julistaa, että Jumala vanhurskauttaa jumalattoman, ei ole mitään muuta kuin tämän päivän tekstinä oleva Jeesuksen vertaus, teologisen opin muotoon puettuna eli esitettynä ilman vertausta.

PÄÄTÖS

Päätökseksi kolme toteamusta:

1. Jeesuksen vertaus siis opettaa, että taivasten valtakunta ON.
2. Jumala kutsuu meitä valtakuntaansa.
3. Jumalan lapsi pääsee taivaaseen armosta ja vain armosta Jumalan Isän hyvyyden ja Kristuksen Golgatalla suorittaman syntiemme sovituksen tähden. Ansioihinsa luottajat jäävät ulkopuolelle.

Meidän ei tarvitse ansaita taivasta emmekä me voi ansaita sitä. Se on: Meidän ei tarvitse tulla ensin hyviksi. Meidän ei ensin tarvitse päästä synneistämme eroon. Jumala vanhurskauttaa jumalattoman. Hän tekee niin siksi, koska me emme voi tulla ennen sitä pyhiksi.

Näin ollen kenelläkään meistä ei voi olla ainuttakaan pätevää veruketta Jumalan kutsun hylkäämiseen. ”Tule, niin kuin olet vaan, muuta Hän ei vaadikaan.” Jeesuksen ansio luetaan Kristukseen kastetun (Tit 3:5; 1 Pt 3:21) ja Jumalan Pojan uskossa elävän (Gl 2:20; Ilm 14:12) hyväksi joka päivä, kuten denari tekstimme viinitarhan työntekijöille.

Aamen.

Vuoden 1938 virsikirja: 298; 112; 132:1-4; 512:1- ; (Eht. 735; 738; 744; 749); 132:5-7.